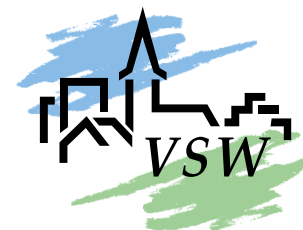

Tussen Wilgenplas en Rotte

**VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD
HILLEGERSBERG SCHIEBROEK TERBREGGE**

April 2004 - Nr 53

UITNODIGING

Woensdag 12 mei 2004

**In restaurant Lommerrijk aan de Straatweg 99
Zaal open vanaf 19.30 uur - de koffie staat klaar
Aanvang programma vanaf 20.00 uur (zie pag 2)**

alles van waarde is weerloos

Natuurlijk is vrijwel iedereen voor het behoud van waardevolle kwaliteiten in onze deelgemeente. Maar wat zijn dan wel die kwaliteiten? Hoe bepaal je die en hoe leg je dat dan vast? En, last but not least, hoe houd je de (deel)gemeente aan het beoogde beleid van kwaliteitsbehoud als het er echt op aan komt? Op woensdag 12 mei willen wij hier nader aandacht aan besteden aan de hand van het beeldkwaliteitplan van de Straatweg, in opdracht van de deelgemeente gemaakt door de stichting @@p. De opsteller van dit beeldkwaliteitplan, Michel Melenhorst, zal deze avond in zijn lezing nader ingaan op de waardevolle kwaliteiten van deze historisch belangrijke weg.

In november 2003 heeft mevrouw Gerdy Verschuure u verteld over haar studie naar de ontstaansgeschiedenis van het deelgemeentegebied. Deze studie met als titel 'Landschap in Baksteen' zal deze avond te verkrijgen zijn. Een absolute must voor de geïnteresseerden.

En tenslotte zal de VSW op deze avond met gepaste trots een set wandel- en fietstochten door de wijk presenteren, zodat u er allen op uit kunt trekken om het waardevolle dat onze deelgemeente nog heeft met eigen ogen te kunnen aanschouwen.

En na de pauze:

ALGEMENE LEDENVERGADERING VSW

- 1** *Opening, mededelingen en ingekomen stukken*
Omstreeks 21.30 uur.
- 2** *Notulen Algemene Ledenvergadering van 14 mei 2003*
Zie pagina 4
- 3** *Jaarverslag 2003*
Zie pagina 8
- 4** *Jaarrekening 2003 en begroting 2004*
Zie pagina 6 en 7
- 5** *Benoeming van de kascontrole commissie*
Statutair aftredend is mevrouw Troost. Het bestuur stelt voor D.K.M. v.d. Loo in haar plaats te benoemen.
- 6** *Waardevolle panden in de wijk*
Bestuurslid Norman Langelaan zal aan de hand van beeldmateriaal een nadere toelichting geven op de stand van zaken van waardevolle objecten in onze deelgemeente. Speciale aandacht natuurlijk ook voor de historische linten.
- 7** *Benoeming bestuursleden VSW*
Statutair treedt dit jaar af het bestuurslid N. Langelaan. Het bestuur stelt voor hem voor een nieuwe periode te benoemen. Norman Langelaan heeft te kennen gegeven hiertoe bereid te zijn. Wegens drukke werkzaamheden heeft de secretaris, K. Amesz, aangegeven zijn bestuursfunctie niet langer te kunnen continueren. Het bestuur is op zoek naar een geschikte opvolg(st)er.
- 8** *Rondvraag en sluiting*
Naar verwachting omstreeks 22.30 uur.

Beeldkwaliteitplan Straatweg in lezing belicht

De Straatweg is in beweging en staat daardoor volop in de belangstelling. Vandaar dat het VSW-bestuur ir Michel Melenhorst van Buro @@p heeft uitgenodigd om tijdens de Algemene Ledenvergadering van 12 mei een lezing te verzorgen over het Beeldkwaliteitplan Straatweg.

In 2002 maakte architectenbureau @@p in opdracht van de deelgemeente Hillegersberg/Schieboek een beeldkwaliteitplan (BKP). Dit wordt meestal gemaakt als voorloper van een bestemmingsplan dat herzien gaat worden. Vele jaren geleden werd er door de commissie Studie- en Inventarisatie (S&I) van de VSW een Staatwegrapport gemaakt over de bestaande bebouwing van de Straatweg. Meestal worden de conclusies en aanbevelingen van het BKP meegenomen in het bestemmingsplan. In het BKP wordt een soort bestemming beschreven waar het betreffende gebied straks aan zou moeten voldoen. In het geval van de groene ader die de Straatweg is, wordt bekeken hoe het groen te behouden.

Allereerst heeft @@p het gebied geïnventariseerd, hierbij kwam onze Straatweginventarisatie goed van pas en heeft ook als onderlegger gediend. Verder zijn de verschillende belangenverenigingen gehoord, zoals de BOK, de plassenverenigingen en de VSW.

Niet megagroot

De mensen van @@p hebben gekeken naar waar het goed en waar het mis gaat op de Straatweg, of waar het in de toekomst mis zou kunnen gaan. Zij kwamen tot de conclusie dat het groene karakter in ieder geval behouden moet blijven, maar je moet dan - gezien de grote verschillen in kavels - ook flexibel zijn in je toelaatbare maatvoering van de bebouwing. Op dit punt is de Straatweg erg divers, dat is juist het aardige eraan, dat moet je op de één of andere manier zo zien te houden. De gemeente en de ambtenaren moeten een duidelijk houvast hebben en ervoor zorgen dat niet alles megagroot wordt. Daarnaast is in het plan de omgeving van de Straatweg meegenomen: alle zijstraten, de Weissenbruchlaan en de plasoevers. Ze vormen de samenhang van dit hele gebied en zijn niet los van elkaar te zien.

Unieke grafiek

Om af te lezen hoe groot de bouwmassa mag zijn,

heeft @@p een unieke en interessante grafiek ontwikkeld. Er zitten verschillende variabelen in, bijvoorbeeld hoe breder; hoe lager, dus hoger dan smaller. Het ligt ook aan de breedte en de diepte van het perceel hoe ver je kan gaan. Wanneer je verder naar achteren bouwt, mag je ook groter bouwen omdat je veel groen aan de straatzijde scheidt. Als je echter te dichtbij de plas komt, moet de bebouwing weer kleiner worden. De grafiek is op een aantal ijkpunten getest en ontwikkeld. Bekend is dat in New York ook met zulke grafieken gewerkt wordt om gevarieerde bouwmassa's in de hand te houden. De Grindweg dreigt een aaneengesloten wand van huizen te worden, alle gesitueerd aan de rooilijn vlakbij de straat, een soort lintbebouwing.

Teleurgesteld

Op dit moment wordt aan het nieuwe bestemmingsplan Kern en Plassen gewerkt. Wij gaan ervan uit dat het beeldkwaliteitplan Straatweg ook hierin meegenomen gaat worden zodat het een goed werkbaar plan wordt. Bij veel gemeenten wordt bij het aan-

men van het BKP het plan ook als tijdelijke maatstaf gebruikt. Helaas lijkt het erop dat het BKP tot nog toe niet echt gebruikt gaat worden door onze deelgemeente. Dit BKP is een erg duidelijk en werkbaar. Eerdere BKP's zoals van de Grindweg zijn wat minder hard en zakelijk in hun formuleringen, maar toch wel

goed bruikbaar en uitvoerbaar. Ook hier heeft men gestreefd naar het behoud van het groene (landelijke) karakter, maar gezien onze bezwaren tegen de plannen ten westen van de Grindweg zijn wij toch wel teleurgesteld in het uitwerken van de goede voornemens in dat gebied. Hopelijk komt men bij de vaststelling van het bestemmingsplan Kern en Plassen wel tot een goede samensmelting met het BKP

Het bestuur van de VSW nodigt alle bestuurders van de deelgemeente en de gemeente Rotterdam - in het bijzonder als zij met ruimtelijke ordening te maken hebben - uit om de lezing bij te wonen.

Norman Langelaan

Verslag van de Algemene Ledenvergadering op 14 mei 2003

De vergadering werd gehouden op de locatie Lommerrijk. Aanwezige bestuursleden: de dames I. Heetman-Van Riel en A. van Zoelen (penningmeester), de heren H. Mani (voorzitter), W. Meijer, J. Fens, N. Langelaan en J. Amesz (secretaris).

1. Opening en mededelingen

Omstreeks kwart over acht opende de voorzitter de VSW-avond met een hartelijk welkom aan de aanwezigen en in het bijzonder aan mevrouw Tonny van der Horst, auteur van verschillende boeken over oud-Rotterdam, met name Hillegersberg en de Bergse Plassen. De voorzitter vestigde er de aandacht op dat 14 mei 2003 was uitgeroepen tot nationale voorleesdag en dat de VSW zeer verheugd is op deze avond mevrouw Tonny van der Horst bereid te hebben gevonden iets uit haar werk te komen voorlezen. Zij was jarenlang columniste bij NRC Handelsblad.

Ook historisch is de 14e mei een belangrijke datum. Op 14 mei 1940 werd de Rotterdamse binnenstad door de Duitsers gebombardeerd. Naast de vele slachtoffers verloor Rotterdam ook het merendeel van haar historische bebouwing. Reden te meer om zuinig te zijn op de nog resterende kwaliteiten in onze stad. De VSW waakt over die kwaliteiten in de deelgemeente Hillergersberg-Schiebroek; het grondgebied dat in diezelfde oorlog door de bezetter aan Rotterdam werd toegevoegd.

Nog verder terug in de tijd, 730 jaar geleden op 14 mei 1273, vaardigde de toenmalige graaf van Holland, Floris de Vijfde, een oorkonde uit die leidde tot het ontstaan van het Hoogheemraadschap van Schieland. Het Hoogheemraadschap is als beheerder van de dijken niet alleen verantwoordelijk voor de veiligheid, maar ook voor de kwaliteit van het water van de Rotte, de Bergse Plassen, de watergangen en de singels. Al dat water is bepalend voor de bijzondere woonkwaliteit in onze deelgemeente. De heer J. Fens hield een boeiend verhaal over het ontstaan van dit waterlandschap rond de Rotte; de geschiedenis van 10.000 jaar terug in een notendop. De volledige presentatie is opgenomen in het najaarsnummer 52 van Tussen Wilgenplas en Rotte.

In Schiebroek is eveneens veel waterkwaliteit aanwezig. De oorspronkelijke betekenis van het woord 'Schie-broek' is een moerassig, drassig groen laagland ('broek') langs de Schie, al dan niet ingedijkt en 's winters vaak ondergelopen. De historie en topografie van Schiebroek staat fraai omschreven in het 'Vouwblad Schiebroek'; het ontstaan en de ontwikkeling van een tuinstad (2003), dat deze avond werd gepresenteerd. Met dank aan de auteur G. Tuijnenburg Muijs met medewerking van T.F.M. van der Cammen, N. Langelaan, W.E. Skoda, H. Troost en J. Vermaak. In het najaar verwachten we een tweede VSW-uitgave waarin de ontstaansgeschiedenis van het landschap in onze deelgemeente centraal staat.

2. Mededelingen en ingekomen stukken

- Correctie (met excuses): in agendapunt 2 van de notulen d.d. 25.05.02 was de naam van de heer Wensing onjuist gespeld.
- Kennisgeving van afwezigheid door de heer Van der Ban, mevrouw Zoetemeijer, mevrouw Marcus.
- De presentielijst is getekend door 68 leden.

3. Notulen Algemene Ledenvergadering 25 mei 2002

De notulen worden zonder wijzigingen goedgekeurd en daarna vastgesteld. Naar aanleiding van de notulen wordt gemeld dat de inventarisatie 'nieuwe' monumenten door de commissie S+I is aangevangen.

4. Jaarverslag 2002

De voorzitter geeft een recapitulatie. Er zijn geen opmerkingen. Het verslag wordt derhalve goedgekeurd en vastgesteld.

5. Jaarrekening

De voorgestelde verhoging van de contributie dient in te gaan in 2004 in plaats van 2003. De minimale bijdrage van 10 gulden dateert van 26 jaar geleden. Het voorstel is de minimum contributie per 1 januari 2003 vast te stellen op 7 euro. Dit voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

Mevrouw drs Agnes van Zoelen geeft vervolgens een toelichting op de cijfers van de jaarrekening. De heer Wensing mist een bedrag. Dit blijkt het contant geld in kas bij de secretaris te betreffen. De heer Van der Cammen vindt 7 euro te veel voor het vrouwblad Schiebroek – gelet op de voorziening onder het hoofdje Publicatiefonds. Het Publicatiefonds is een reservering voor de uitgave van VSW-boeken als 'Gebouwde Accenten' en is niet bedoeld voor de uitgave van vrouwbladen. De voorzitter zegt toe de opmerking van de heer Van der Cammen te agenderen bij het VSW-bestuur. De jaarrekening en de begroting worden goedgekeurd en daarvan wordt décharge verleend aan de penningmeester.

6. Benoeming van de kascontrole commissie

De financiële commissie bestaat uit mevrouw Troost en de heren Arnold en Smits. J. Smits treedt statutair af. Het bestuur dankt de commissie voor haar werkzaamheden en stelt voor W. Nooder als vervanger van Smits te benoemen. De vergadering gaat bij acclamatie akkoord.

7. Waardevolle panden

Gezien de volle agenda vervalt dit agendapunt.

8. Benoeming bestuursleden

Statutair treden dit jaar af: penningmeester mevrouw drs. A. van Zoelen, de voorzitter ir. H.C. Mani en het bestuurslid W. Meijer. Allen zijn beschikbaar voor een volgende periode. Het bestuur stelt derhalve voor mevrouw Van Zoelen en de heren Mani en Meijer te herbenoemen in hun functie. Mevrouw I. Koedam-Hooijkaas wordt voorgesteld als bestuurslid ter vervanging van de heer Banning. De voorstellen worden met algemene stemmen en met applaus aanvaard.

9. Rondvraag en sluiting

Mevrouw Berger vraagt waarom er wel een VSW-stropdas is maar geen shawl. Dit punt is onderwerp van discussie in de commissie Promotie en Voorlichting.

Mevrouw Tuijnenburg Muijs heeft een opmerking over de balkons van het pand op de locatie van de voormalige Hillegersbergse Houthandel en de lelijkheid van de hekken op de Boterdorpse Verlaat. Het bestuur merkt naar aanleiding hiervan op dat de welstandregels zijn versoepeld en het daardoor lastig is hiertegen te protesteren dan wel actie te ondernemen. Overigens ligt er bij de deelgemeente een voorstel voor een nieuwe Koepelnota Welstand. De VSW volgt deze ontwikkeling met grote belangstelling.

De heer Mulder merkt op dat de verhoging van de contributie wellicht leden zal kunnen kosten.

De gemeente Rotterdam is actief op het gebied van moderne monumenten. Men kan echter bezwaar aantekenen tegen de aanwijzing door de gemeente.

De voorzitter sluit omstreeks 22.25 uur de vergadering en bedankt iedereen voor zijn komst en inbreng en het werk van de diverse leden en commissies.

Schrijfster Tonny van der Horst (midden) verleende het afgelopen jaar aan verschillende VSW-activiteiten haar medewerking. Zo was ze onder meer aanwezig bij de uitreiking van het schildje aan Hoeve Vruchtenburg.

Jaarrekening 2003 en begroting 2004

VERLIES- EN WINSTREKENING

	Realisatie 2002	Begroting 2003	Realisatie 2003	Begroting 2004
BATEN				
Contributie leden	9.752,53	10.000,00	10.725,39	10.800,00
Donaties	313,45	250,00	318,50	250,00
Bijdrage buitengewone leden	289,79	250,00	282,69	250,00
Eenmalige bijdragen	200,00	0,00	205,00	0,00
Rente	1.609,99	1.600,00	1.728,83	1.700,00
Verkoop boeken e.d.	5.366,69	2.500,00	2.185,30	2.000,00
Inkomsten promotie activiteiten	367,56	250,00	177,50	150,00
Jubileum dassen			2.585,00	500,00
Subsidies			50,00	6.000,00
Overige baten	326,30	100,00	14,00	100,00
Totaal	18.226,31	14.950,00	18.272,21	21.750,00
LASTEN				
Bestuurskosten	1.605,41	2.600,00	2.827,87	3.000,00
Drukwerk ledencontact	3.482,70	3.600,00	3.759,34	4.000,00
Vergader- en excursiekosten	880,08	1.100,00	1.595,98	1.600,00
Onkosten commissies	731,65	1.000,00	523,95	700,00
Lidmaatschappen	101,93	120,00	122,65	125,00
Promotie activiteiten	6.625,31	2.500,00	3.902,33	2.300,00
Productiekosten	185,94	3.000,00	2.879,91	9.000,00
Diversen	0,00	450,00	0,00	450,00
Onvoorzien	0,00	450,00	0,00	450,00
Totaal	13.613,02	14.820,00	15.612,03	21.625,00
Saldo	4.613,29	130,00	2.660,18	125,00

BALANS	31-12-2000	31-12-2001	31-12-2002	31-12-2003
ACTIVA				
Giro, Banken	41.961,34	46.472,93	55.666,96	53.269,56
Voorraad (boeken)	14.086,25	11.077,68	7.833,36	6.476,40
Totaal	56.047,59	57.550,61	63.500,32	59.745,96
PASSIVA				
Reservefonds	16.253,98	14.460,81	14.797,09	15.271,97
Voorziening waardering boeken	14.085,79	11.077,23	7.833,36	6.476,40
Vooruitontvangen contributies	54,45	40,96	25,34	64,00
Reservering lustrum	1.815,12	3.200,00	500,00	
Nog te betalen rekeningen			4.596,24	
Te betalen subsidie	453,78			
Publicatiefonds	23.384,47	28.771,61	35.748,29	37.933,59
Totaal	56.047,59	57.550,61	63.500,32	59.745,96

Toelichting op jaarrekening 2003 en begroting 2004

Realisatie 2003

Het ledenaantal is dit afgelopen jaar gestegen tot boven de 900. Daardoor is ook het ontvangen bedrag voor de contributie hoger dan vermeld op de begroting van 2003. De verkoop van boeken is iets achtergebleven, bij hetgeen op de begroting was voorzien. Er lijkt een verzadiging van de afzetmarkt van 'Gebouwde Accenten' aan te komen. Als afsluitende activiteit van ons jubileum van het jaar daarvoor, hebben wij een jubileumdas uitgebracht. Deze das is reeds door veel leden aangeschaft. Omdat over de uitgifte hiervan begin vorig jaar nog niet veel bekend was, is hiervoor in 2003 geen bedrag in de begroting opgenomen.

De overige posten aan de batenkant komen nagenoeg met de begrote posten overeen.

De vergader- en excursiekosten zijn meer gestegen dan was voorzien. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door een toenemend aantal leden dat onze vergaderingen heeft bezocht, anderzijds doordat de jaarlijkse excursie voor een aantrekkelijk, niet kostendekkend, bedrag bezocht kon worden.

In de post "Promotie-activiteiten" is de aanschaf van de jubileumdassen opgenomen. Omdat de verkoop hiervan zo voorspoedig is verlopen en daardoor een groot deel van dit bedrag al is terugverdiend, is besloten dit bedrag in één keer af te schrijven. De "Reservering lustrum" ad € 500,- is in dit bedrag in mindering gebracht.

We kunnen 2003 met een positief saldo van € 2.660,18 afsluiten. Dit saldo is als volgt verdeeld: toevoeging aan het Publicatiefonds € 2.185,30 (opbrengst verkoop boeken); toevoeging aan het Reservefonds € 474,88.

Begroting 2004

Aan de batenkant komen de bedragen voor een groot deel met de in 2003 gerealiseerde bedragen overeen. Echter voor de post "Subsidies" is een bedrag van € 6000,- begroot, omdat we reeds toezeggingen hebben om de uitgave van wandel- en fietsroutes mogelijk te maken.

Aan de lastenkant daarentegen, staat ook een hoog bedrag voor de financiering van deze wandel- en fietsroutes op de begroting, onder de post "Productiekosten".

Volgens deze begroting zullen baten en lasten naar verwachting in 2003 een positief saldo opleveren van € 125,00.

Balans

In 2003 werden 176 exemplaren van "Gebouwde Accenten" verkocht. De waarde van de voorraad boeken is hierdoor afgenomen tot ongeveer € 6.500,-. Aangezien dit bedrag pas gerealiseerd wordt als de boeken verkocht worden, is er in de balans een gelijke post "Voorziening waardering boeken" opgenomen.

In de post "Publicatiefonds" worden elk jaar de baten van de verkoop boeken opgenomen. Deze post is nu opgelopen tot ongeveer € 38.000,-. De bedoeling is dit geld te gebruiken voor één of enkele grotere publicaties, als opvolger van "Gebouwde Accenten".

Op de balans zijn niet opgenomen bezittingen van de vereniging zoals kantoorbehoeften, computer, drukwerk, acceptgirokaarten, overige uitgaven, etc. Deze bezittingen worden steeds in het jaar van aanschaf afgeschreven.

Terugblik op het VSW-jaar 2003

Overzicht van het werk, de activiteiten, de samenstelling van het bestuur en de commissies van de Vereniging Stedebouwkundig Wijkbehoud in 2003.

VSW-activiteiten

In februari was de VSW aanwezig bij de altijd gezellige bijeenkomst van de Historische Vereniging in Terbregge. Mei was als gewoonlijk een drukke maand. Op 10 mei was de VSW aanwezig op de braderie in Schiebroek. Op 14 mei hadden we, voorafgaand aan de Algemene Ledenvergadering, mevrouw Tonny van der Horst te gast. Zij las voor uit haar werk.. De heer Fens verzorgde een inleiding over het ontstaan van het landschap rond de Rotte. Op 24 mei had de VSW een wandeling voor de bewoners van Huize Liduina georganiseerd. Door het slechte weer werd het echter een 'virtuele wandeling' aan de hand van lichtbeelden. Op 21 juni gaven wij acte de présence op het Hillegersbergse Jazzfestival, wat ons altijd een aantal nieuwe leden oplevert. Na de zomer werd op 20 september de VSW-excursie georganiseerd. Dit keer naar 'Terra Incognita', het bij velen onbekende gebied rond Erasmussingel en Kleiweg; de oude dorpskern van Schiebroek. Een heel aangename verrassing voor de deelnemers. Traditiegetrouw was het prachtig weer.

Het jaar werd afgesloten op 19 november met de openbare VSW-bijeenkomst in gebouw Lommerrijk. Het thema van deze avond was 'Het Landschap in de Stad'. Ir Gerdy Verschuure vertelde over haar studie naar de ontstaansgeschiedenis van het landschap in onze deelgemeente. Na de pauze volgde een interessante lezing van J.M. de Bakker, auteur van het boek 'Over tegenslag en vooruitgang'; de geschiedenis van de droogmaking van de polders van Bleiswijk, Bergschenhoek en Hillegersberg aan het einde van de 18e eeuw.

Het bestuur

Het bestuur werd in 2003 gevormd door ir. H. Mani (voorzitter), K. Amesz (secretaris), mevrouw drs A. van Zoelen (penningmeester), mevrouw I. Heetman-van Riel, mevrouw I. Koedam-Hooijkaas (vanaf 14 mei 2003), ir. M. Banning (tot 14 mei 2003), J. Fens, N. Langelaan en W. Meijer. Het bestuur werd in 2003 geadviseerd door mevrouw G. van der Heijden-van der Eerden en mr. E. de Liagre Böhl. Het bestuur kwam in 2003 elf keer in vergadering bijeen. Met de VSW-commissieleden werd in een gezamenlijke nieuwjaarsbijeenkomst in januari het jaar gestart. De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 14 mei 2003.

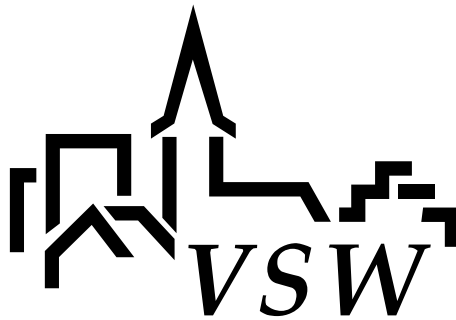
De bebouwingscommissie

De bebouwingscommissie werd in 2003 bemenst door de heren N. Langelaan, M. Banning en R. Proos. Voorafgaande aan de bestuursvergaderingen werd door deze commissieleden ambtelijk overleg gevoerd met de afdeling Ruimtelijke Ooring en Beheer (ROB) van de deelgemeente en waar noodzakelijk of gewenst werden commissievergaderingen, informatie-avonden, hoorzittingen en dergelijke bijgewoond. De VSW volgt met extra belangstelling de ontwikkelingen rond de Grindweg in relatie tot het nieuwe bestemmingsplan '110 Morgen', de ontwikkelingen rond de Straatweg (Engelen-Heere, Lommerrijk en Plaswijk) in relatie tot het nieuwe bestemmingsplan 'Kern en Plassen' en het welstandstoezicht in relatie tot de nieuwe 'Koepelnota Welstand Rotterdam'.

De commissie Promotie en Voorlichting

De commissie Promotie en Voorlichting bestond in 2003 uit de leden mevrouw I Heetman-van Riel (vz), mevrouw L. de Jong-Winkel, mevrouw M. Zoetemeyer, A. de Boer, W. Meijer,

L. Vollemans en J. Vermaak (vanaf aug. 2003). De commissie kwam in 2003 elf keer bijeen. Naast de organisatie van de genoemde VSW-activiteiten verzorgde de commissie de - zeer gewaardeerde - VSW-stropdassen, een nieuwe versie van het aanmeldingsformulier (het zogeheten VSW-vierslagje) en de uitgave van het boekje 'Kijk op de Wijk' (op basis van eerder gepubliceerde artikelen in De Postiljon).

De commissie Studie en Inventarisatie

Lid van de commissie S+I in 2003 waren de heren Troost (vz) en Skoda (secr), de dames L. Berger-Schut, G. Verschuure en L. Moerman en de heren G. Slob, G. Tuijnburg Muijs, L. de Boer en N. Langelaan (namens het bestuur). In dit jaar verscheen een vouwblad over de historie en topografie van Schiedbroek: 'Het ontstaan en de ontwikkeling van een tuinstad'; auteur: G. Tuijnburg Muijs. Een studie van G. Verschuure naar de ontstaansgeschiedenis van het landschap in de deelgemeente is afgerond en zal in 2004 onder de titel "Landschap in Baksteen" worden uitgegeven. De commissie is gestart met een inventarisatie van jonge monumenten.

Financiële commissie

De Financiële commissie die als kascontrole commissie namens de VSW-leden toezicht houdt op de financiën van de vereniging was in 2003 samengesteld uit mevrouw Troost en de heren P. Arnold en W. Nooder.

Schildjescommissie

De Schildjescommissie was in 2003 samengesteld uit L. de Boer (vz), H. Adriaanse, mevrouw M. Steffen en J. Hoorn. In 2003 werd twee maal een schildje toegekend: aan mevrouw De Ruiters voor de herbouw van de Hoeve Vruchtenburg en aan het Hoogheemraadschap van Schieland voor het groot onderhoud aan het water en bodem van de Rotte en de Bergse Voor- en Achterplas.

Redactiecommissie

In 2003 was er geen redactiecommissie beschikbaar. Ons blad 'Tussen Wilgenplas en Rotte' werd daarom tweemaal samengesteld door het bestuur.

Ledenadministratie

De heer en mevrouw Van de Loo-Wessely hebben gedurende 2003 de - almaar groeiende - ledenadministratie bijgehouden. Per 31 december 2003 had de VSW in totaal 903 leden.

Hans Mani, voorzitter

Irenebrug verstouwt 23.000 auto's per dag

23.000 Auto's per dag. Ongelofelijk en toch waar: zoveel auto's gaan er gemiddeld dagelijks over de Irenebrug. Geen wonder dat deze brug, geplaatst in 1939 in een totaal andere verkeerssituatie, aan vervanging toe is.

Terbregge dankt haar naam aan de aanwezigheid van een brug bij de nederzetting. Terbregge is een verbastering van Terbrugge. Tijdens de expositie van de historische commissie van 'Terbregge's Belang' in februari, troffen wij een tweetal prenten van de oeververbindingen over de Rotte bij Terbregge aan, die de veranderingen in de tijd wel erg duidelijk maken: met een pontje of te voet (17e eeuw) of te paard als een zomers uitstapje (Gem.Archiefdienst Rotterdam). Het kost wel enige verbeeldingskracht deze beelden voor de geest te halen als je nu bij de brug staat.

Pont

De voorganger van de Irenebrug werd in 1888 geplaatst en verbond de Linker met de Rechter Rottekade zo ongeveer waar nu het restaurant 'De Prins van Terbregge' ligt. Voordat de huidige Irenebrug er kwam, moest het verkeer vanaf de Terbregseweg over de Kromme Hang naar de smalle brug over de Rotte

in het verlengde van wat nu de Molenhoek heet. Vandaar over de Terbregse Rechter Rottekade tot aan de molen 'De Vier Winden' en daar rechtsaf de Molenlaan op. Ook toen was er al een toenemende verkeersstroom die de brug niet aankon. Hij stortte in 1936 (Uit Straatnamen van Rotterdam) in. Maar een nieuwe brug was niet zo een, twee, drie gevonden en zo werd er een pont ingezet met Leen Combee aan het roer.

Derdehands brug

Tenslotte werd er in 1939 een derdehands brug die al eerder bij Lommerrijk en later in de Dorpsstraat was gebruikt, geplaatst op de huidige plek. Omdat deze brug in het verlengde van de Terbregseweg werd aangelegd, was een nieuwe verbinding met de Molenlaan noodzakelijk. Die verbinding behield de naam Molenlaan. Het oude stuk kreeg de naam Molenhoek.

De brug werd op 5 augustus 1939, de geboortedag van prinses Irene en naar haar vernoemd, voor het verkeer open gesteld. Waarschijnlijk onder druk van de bezetter heette deze brug in de oorlogsjaren Terbregse brug.

Twintig weken

De nieuwe Irenebrug wordt een hefbrug. Gemeentewerken heeft aangegeven zo spoedig mogelijk na de bouwvak-vakantie met het werk te beginnen. Dat vergt niet minder dan 20 weken. Hoewel de bewoners van de panden aan de Molenlaan zich enigszins verheugen op een stille tijd... de vrees voor verkeersproblemen en chaos elders is vele malen groter.

Van ophaalbrug tot hefbrug. In augustus gaat het gebeuren. De totale werkzaamheden zullen 20 weken in beslag nemen.

*Iet Heetman-
van Riel,
Cie Promotie & Voorlichting.*

Stand van zaken Bestemmingsplan 110 Morgen en woningbouw Grindweg

Bezwaren VSW helaas ongegrond verklaard

De VSW heeft vorig jaar bezwaar gemaakt tegen het Bestemmingsplan 110 Morgen, voornamelijk tegen de wijze van invullen van de Grindweg-bebouwing. Het plan zou als uitgangspunt het Beeldkwaliteitplan hebben, dat wij ondersteunen. Omdat we deze uitgangspunten niet terugzien in het plan, hebben we hier bezwaar tegen gemaakt. Helaas zijn onze bezwaren ongegrond verklaard. Maar wij zullen te zijner tijd hiertegen in beroep gaan als de gemeente Rotterdam publiceert dat zij het bestemmingsplan hebben goedgekeurd, wat waarschijnlijk in het 2^e kwartaal zal gaan gebeuren.

Waarom op dit moment het bestemmingsplan wordt opgehouden is niet helemaal duidelijk.

Woningbouw Grindweg

De bouwaanvragen van een aantal villa's en een, ons inziens, te hoog woongebouw lopen parallel aan de bestemmingsplanprocedure 110 Morgen. Hiertegen hebben wij weer dezelfde bezwaren gemaakt en vervolgens zijn deze weer ongegrond verklaard, omdat ze bij het bestemmingsplan ook al ongegrond waren verklaard. Mogelijk start men hiervoor straks een artikel 19 procedure, hiertegen zullen wij wederom bezwaar maken.

Eigenlijk is een artikel 19 procedure bedoeld om afwijkend te kunnen bouwen van het bestaande bestemmingsplan. In dit geval van de Grindweg zou het normaal geweest zijn om eerst het bestemmingsplan af te handelen. Het art. 19 wordt – naar onze mening - hier oneigenlijk gebruikt om de bouwplannen er even snel doorheen te jassen. Er ontstaat een ondoorzichtige situatie over wat nu het leidende plan is, het ontwerpbestemmingsplan, de aangevraagde bouwvergunning, of de art. 19 procedure. De gemeente Rotterdam wil veel bouwen, daarom moeten alle overgebleven stukjes grond snel bebouwd worden.

De deelgemeente heeft een enorme achterstand in het vernieuwen van de bestemmingsplannen, sommige zijn nog uit 1930. Het is tegenwoordig gebruikelijk dat bestemmingsplannen om de tien jaar herzien worden, dit hoort vooraf gegaan te worden door een voorbereidingsbesluit.

Norman Langelaan

Een andere Lijnbaan in Rotterdam

Onlangs is het al geruime tijd leegstaande bedrijfscomplex van Engelen-Heere langs de Straatweg 81-85 gesloopt. Ook het naast dit bedrijfspand gelegen kleine woonhuis Straatweg 87 kon niet aan de slopershamer ontkomen. Samen met het vorig jaar zomer weer ter beschikking gekomen Baggeraarsveldje - wat verderop langs de Straatweg - is opeens een flink stuk uitzicht op de Bergse Achterplas tot stand gekomen. Een dergelijk uitzicht komt ons nu ongewoon voor, gewend als we zijn geraakt aan de afwisselend gevormde gevelwand aan weerszijden van de Straatweg. Toch is het nog niet zo lang geleden dat de Straatweg zijn landelijke openheid verloor.

Op afbeeldingen uit het begin van de 20e eeuw is duidelijk te zien dat langs de Straatweg weliswaar bebouwing stond, maar in een dermate los verband dat een wisselend uitzicht op de beide Bergse plassen langs de weg nog volop mogelijk was. Deze gevarieerde bebouwing is in de jaren '60, '70 en '80 van de vorige eeuw geleidelijk aan, zonder al te veel ophef, verdwenen.

Tegen het eind van de 19e eeuw was er een afwisselend beeld van bewoning en bebouwing langs de Straatweg te schetsen: grote buitenhuizen, sommige al vertimmerd tot uitspanning, stonden naast of tegenover kleine en grote boerderijen, een paar oude herbergen, kleine turfstokerswoningen en onbebouwd gebleven weilanden. Op enkele plekken, bijvoorbeeld bij de Kootsekade en langs de Kleiweg, lagen kleine buurtschappen met - op beperkte schaal - enige nijverheid en industrie. Zo stond bij de Kootsekade schuin tegenover herberg De Koot een Pelmolen. Verderop langs de Rotte-oever lag een scheepswerf, ongeveer op de plek waar nu nog altijd de jachthaven van Wurth gevestigd is. Een andere - inmiddels verdwenen - scheepswerf lag langs de Straatweg en de oever van de Bergse Achterplas.

Engelen-Heere

Ter hoogte van het nu gesloopte Engelen-Heere-complex vond men een lijnbaan, waar het touw geslagen werd ten behoeve van de scheepswerven in de wijde omgeving. Op de eerste kadastrale kaart van Hillegersberg is de locatie van scheepswerfjes en lijnbaan goed terug te vinden. De lijnbaan loopt precies langs de noordkant van de huidige Johan de Wittlaan. Ook is dui-

delijk te zien dat het eenzaam achtergebleven hoekpand Johan de Wittlaan / Straatweg 79 destijds (rond 1830) deel uitmaakte van het complex van de lijnbaan. De huidige Johan de Wittlaan bestond toen overigens nog niet, hier liep gewoon een rechte sloot die via een aantal poelen en kleinere plassen in verbinding stond met de Bergse Achterplas.

Op een kaart uit de gemeente-atlas van Zuid-Holland (uitg. J. Kuyper, 1869) is te zien dat het complex vier kleine panden omvatte langs de Straatweg; een groter gebouw met twee zijvleugels stond geheel aan de andere kant van het langwerpige perceel met de achtergevel naar het water van de Achterplas. Op de Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000 (uitg. 1910, Blad no. 502) is het grote gebouw met de zijvleugels alweer verdwenen, het langwerpige terrein wordt omgeven door een afrastering. Blijkbaar is op dat moment de lijnbaan al enige tijd opgeheven, onduidelijk is of de sloot ter plaatse van de Johan de Wittlaan ook al gedempt is. Voorzover na te gaan is de overige oudere bebouwing langs de Johan de Wittlaan opgericht tussen 1920 en 1940; het Engelen-Heere-complex zelf is vermoedelijk tussen 1960 en 1970 tot stand gekomen.

Grondboringen

Omdat over vroeg-industriële nijverheid en

Hedendaagse reconstructie van een IJzertijdboerderij, goed vergelijkbaar met de woonstal-huizen die in onze omgeving gestaan moeten hebben. De mensen woonden met hun vee onder één dak. Soms, maar niet altijd, van elkaar gescheiden door een houten schot. Het woongedeelte bevatte altijd een haardplaats, waarvan de rook door de kieren van het strooien dak afgevoerd werd.

industrie uit de driehoek Delft – Rotterdam – Gouda betrekkelijk weinig bekend is, leek de vraag opportuun om te bezien in hoeverre hier, vooruitlopend op de nieuwbouw van een appartementencomplex, een opgraving uitgevoerd kon worden, gericht op het documenteren van de touwslagerij.

Het BOOR (Bureau Oudheidkundig Onderzoek Rotterdam, de stadsarcheologische dienst van de gemeente) verklaarde desgevraagd weinig te zien in een archeologisch onderzoek naar de resten van de lijnbaan, omdat dit type vroeg-industriële werkplaatsen weinig sporen en vondsten in de bodem nalaten. Wel bracht een verkennend onderzoek door middel van diepe grondboringen in december 2003 aan het licht dat op een diepte van zes meter onder het maai-veld ongestoorde klei-afzettingen van Calais liggen. De afzettingen van Calais, die hier bestaan uit geul- en oeverafzettingen van een reeds lang verdwenen rivierloop, waren in de Late Steentijd en de Bronstijd gewilde plekken om op te wonen. Helaas leverden de boringen geen ondubbelzinnige bewijzen voor steentijd- of bronstijdbewoning op deze plek op.

Boven de kleiige Calais-afzettingen ligt een 2-2,5 meter dik pakket Hollandveen dat vermoedelijk uit de late Bronstijd of de vroege IJzertijd stamt (ca. 600 v.Chr.). De top van dit veen was door menselijk ingrijpen aangetast, hetgeen betekent dat in de directe omgeving van de onderzochte plek in de bewuste periode mensen verbleven hebben. IJzertijdbewoning is de laatste jaren ook op een tweetal andere plekken in onze deelgemeente aangetoond: in 2002 werd aan de Overschiese Kleiweg een IJzertijd-woonplaats opgegraven die gevaar liep voorgoed te verdwijnen als gevolg van de aanstormende Hoge Snelheids Lijn (HSL) en in 1991 werd een Late IJzertijd-woonplaats onderzocht bij Terbregge. Deze woonplaats, die vermoedelijk slechts bestond uit een enkele woonstalboerderij, lag op een ontwaterde veenschol die rond het begin van de jaartelling ten offer viel aan de verdere ontwikkeling van de Rotte.

De vindplaatsen in Hillegersberg-Schiebroek maken alle drie onderdeel uit van een beeld van de IJzertijd dat langzaam maar zeker opduikt in de omgeving van Rotterdam en Voorne-Putten. Het is het beeld van verspreide bewoning van op zichzelf staande en zelfvoorzienende boerde-

rijen, gelegen op de hogere delen van een moerassig en bebost veenlandschap in de nabijheid van stromend open water.

Lichte vervuiling

Het veenpakket langs de Johan de Wittlaan werd in ieder geval op zijn beurt weer afgedekt door een 1,5-2 meter dikke laag venige klei, waarvan de bovenkant relatief veel kleine brokjes puin en baksteen bevatte. De bovenste halve meter in de boringen bevatte steeds alleen maar zand, puin en een lichte vervuiling, ongetwijfeld afkomstig van de bouw en de sloop van het Engelen-Heeregebouw. Het niveau van de door ons gezochte 18e/19e eeuwse lijnbaan met de bijbehorende gebouwen is waarschijnlijk te koppelen aan de bovenkant van de venige klei waarin de kleine brokjes puin en baksteen zaten. Dit duidt erop dat de lijnbaan, die überhaupt slechts bestond uit licht gefundeerde bouwsels, deels ooit zeer grondig gesloopt is.

Zo lijkt het er nu dus op dat we de informatie over dit meer recente deel van Hillegersbergs verleden nog slechts via kaarten tot ons kunnen nemen. Wellicht dat in de toekomst een gedegen archiefonderzoek wat meer licht op de voormalige lijnbaan kan laten schijnen. De plek waar het eerdergenoemde grote gebouw met de zijvleugels gestaan heeft blijft (voorlopig?) onbebouwd, misschien dat daar in de toekomst nog mogelijkheden liggen voor gecombineerd historisch/archeologisch onderzoek naar een onderbelicht fenomeen in de Hillegersbergse geschiedenis.

René Proos

Opeens is weer een flink stuk van de Bergse Achterplas vanaf de Straatweg te zien

Gerard Tuijnenburg Muijs:

'Wie neemt het stokje over'

Gerard Tuijnenburg Muijs mag dan niet vanaf het allerprilste begin van de partij geweest zijn, hij haakte zo snel in dat zijn naam best in één adem met de oprichters van de Vereniging Stedebouwkundig Wijkbehoud (VSW) genoemd mag worden. Jarenlang drukte hij door vele uiteenlopende activiteiten een stempel op de VSW; bezorgde hij de vereniging een kwaliteitskenmerk. Binnen de verenigingscommissie Studie en Inventarisatie (S&I) was hij nauw betrokken bij het maken van de bekende vouwbladen en het arbeidsintensieve archiefonderzoek dat daarbij hoorde. Tot z'n grote spijt moest hij om gezondheidsredenen een punt achter dit werk zetten. Nu heeft hij het gevoel onafgemaakte zaken achtergelaten te hebben en vraagt zich af of er niet een groepje enthousiastelingen is aan wie hij het stokje door kan geven.

Hoewel niet meer direct actief blijft Tuijnenburg Muijs geïnteresseerd in alles wat op het pad van de vereniging komt. "Een belangrijk doel bij de oprichting in 1977 was het bestuderen en inventariseren van oude gebouwen en zorgen dat ze niet verloren gingen", zegt hij. "We hielden ons bezig met alles wat verloren dreigde te gaan.

In die beginperiode waren we zo enthousiast dat we bijvoorbeeld eigenhandig de verfkwast ter hand namen om het vervalten toegangshek van het kerkhofje aan de Ringdijk op te knappen. Smid Van der Willigen, lid van de vereniging, had daarvoor kosteloos het hek gerepareerd en het roest eraf

gebikt. Nu staat het baarhuisje van het kerkhof in de belangstelling. De vraag is: Wat doe je ermee? Als baarhuisje functioneert het niet meer; om het te behouden zou je er een andere bestemming aan moeten geven. Misschien zou het kunnen dienen als pleisterplaats voor mensen die een rondwandeling hebben gemaakt door de omgeving en daar even wat willen gebruiken. Nu is het nog een monument, als het weg is weet iedereen precies wat ermee had moeten gebeuren."

Kleiwegkwartier

Het kriebelt nog steeds en het zit hem niet helemaal lekker dat hij verschillende zaken niet heeft kunnen afronden. "Ondanks dat we al flink gevorderd waren met de inventarisatie van het Kleiwegkwartier is daar nog geen vouwblad van gemaakt. Van alle wijken met interessante bebouwing is inmiddels een officiële publicatie verschenen, behalve van dit zuidelijk stuk van de deelgemeente. En dat terwijl er zoveel leuke panden te vinden zijn. Neem het Villapark, het Laantje van Koot, stukjes Oude Kleiweg en bij de Ceintuurbaan staan ook leuke huizen. Die zouden echt benoemd moeten worden. Dat moet door een groepje mensen – bijvoorbeeld uit het Kleiwegkwartier zelf – makkelijk te doen zijn. Ik weet wel dat het een hele klus is, maar het is ook erg leuk en zinvol. Bovendien is er al veel voorwerk

*Een recente tekening van Gerard Tuijnenburg Muijs.
De Bergse Voorplas gezien vanuit zijn huiskamer*

verricht, veel informatie is inmiddels al bij de VSW beschikbaar. Wie voelen zich geroepen het stokje van me over te nemen?"

Bomeninventarisatie

Een ander initiatief waarvoor Tuijnenburg Muijs aandacht wil vragen is een, in 1985 gestarte, bomeninventarisatie. "Een monument is wettelijk beschermd, maar voor bomen die waardevol zijn ligt dit moeilijk. In openbaar gebied is de gemeente of deelgemeente de instantie die door middel van een bomenbeleid, mooie oude bomen kan beschermen. De achterliggende gedachte binnen de vereniging was dat door een inventarisatie ook bijzondere en beeldbepalende bomen op particulier terrein een beschermde status zouden kunnen krijgen, waardoor ze niet zonder dringende reden omgehakt konden worden. Zo staat de jaren geleden benoemde bruine beuk in een tuin aan de Hoge Limiet er nog steeds. Het blijft echter een moeilijk onderwerp om mee bezig te zijn. Door de gemeente en deelgemeente zijn onze gegevens – Lygia de Jongh heeft veel werk gedaan - breed opgepakt. Ze zijn onder meer gebruikt voor de zogeheten 'Groene kaart' van de gemeente die enkele jaren geleden verscheen. Maar de VSW heeft er nooit iets mee gedaan, waarschijnlijk omdat ze het gevoel hebben onmachtig te zijn. Ik vind het in kaart brengen van bomen nog steeds belangrijk. Het kan onherstelbaar verdwijnen van groen voorkomen. Als een boom of een serie bomen bijdraagt aan het aanzien van een straat is het

"We waren zo enthousiast dat we eigenhandig het hek van het kerkhofje schilderden"

toch zonde om ze op te ruimen? Daarnaast zou het ook best leuk zijn voor bijvoorbeeld wandelaars om een gidsje te hebben waarin speciaal de bomen die je in de wijken tegenkomt beschreven staan."

Wil Baghuis

Het ouderlijk huis van Tuijnenburg Muijs dat te vinden is aan de Grindweg 13 en 15

Facelift voor schildje

Het bekende en begerenswaardige VSW-schildje heeft een verandering ondergaan: nieuwe schildjes worden voortaan vervaardigd van weer- en windbestendig materiaal. Kunststof heeft plaatsgemaakt voor email. De VSW is begonnen de door de tand des tijds aangetaste oude schildjes te vervangen. Het allereerste exemplaar - dat werd uitgereikt in 1980 en prijkte aan het pand Boterorpse Verlaat 1 - is inmiddels omgeruild.

In de meer dan 25 jaar waarin de VSW actief is, zijn ongeveer 45 schildjes uitgereikt. Een schildje werd en wordt uitgereikt aan een bouwwerk met het daarbij behorende terrein, dat als monument, monumentwaardig of beeldondersteunend wordt beoordeeld of gelegen is in bijzonder gebied. Degene aan wie een schildje wordt verleend, dient zich aanzienlijke inspanningen te hebben getroost voor het behoud of herstel van het betreffende object. Bij monumenten of monumentwaardige bouwwerken dient het resultaat van die inspanningen zoveel mogelijk architectonisch-historisch te zijn. Een schildje krijg je dus niet zomaar, je moet er echt iets voor doen.

Dankzij de 900 leden is de VSW in staat emaille schildjes van Tsjechische makelij aan te schaffen. Deze moeten in de loop van dit jaar de oude vervangen, echter niet dan na een grondige herkeuring van de met schildjes bekroonde objecten. In een kwart eeuw kan er namelijk veel veranderen; toenmalige bewoners kunnen verhuisd zijn en/of de staat van het bouwwerk voldoet niet meer aan de 'schildjes-eisen'.

Alle bewoners van 'Schildjespanden' hebben onlangs een brief gekregen, waarin de schildjesvervang

ing wordt aangekondigd. Het allereerste exemplaar werd in 1980 bevestigd aan het woonhuis Boterorpse Verlaat 1, destijds bewoond door de familie Albers. De toenmalige voorzitter van de Wijkraad Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge, de heer W. Nooder, heeft zich toen met de uitreiking belast. Zaterdag 13 maart was de oud-voorzitter graag bereid deze handeling te herhalen. De familie H. Prohn bewoont nu het charmante pand, dat in minstens zo goede staat verkeert als weleer. Alle lof!

Ivonne Koedam

H. Prohn, huidige bewoner van Boterorpse Verlaat 1, is trots op het nieuwe emaille schildje.

Wandelen en fietsen volgens de cassette

Sportievelingen worden hartelijk uitgenodigd dit voorjaar, deze zomer of in het begin van de herfst eens heerlijk de benen te strekken of de fiets te pakken. Want de set met zes wandelingen en twee fietstochten door het prachtige en interessante gebied van onze deelgemeente is klaar.

Het ging niet allemaal van zelf. Het was een enorm werk uitnodigende tochten op te zetten en ze zo te laten beginnen en eindigen dat de deelnemers of met het openbaar vervoer of met de eigen auto gemakkelijk het beginpunt (tevens eindpunt) van de wandeling kunnen bereiken. Als het even kon werd hier en daar een cafeetje of rustplaats opgenomen, want sommige tochten zijn best pittig.

Pittig bleken ook de ontwerp- en drukkosten. Hoewel de tochten door de VSW zelf zijn uitgedacht en opgesteld, door onze eigen bestuurs- en commissieleden zijn proefgelopen en uitgeprobeerd, voor het finalewerk moesten deskundigen worden ingehuurd. En dat tikte behoorlijk aan. Maar na een nieuwsgierig makende brief aan wel honderd mogelijke sponsors, kwam er een aantal toezeggingen dat het hele project haalbaar maakte. Ook de deelgemeente kwam enthousiast over de brug.

De prijs

Eind april, begin mei zal de cassette met wandel- en fietstochten te koop zijn bij de VSW, bij de diverse bekende boekhandels in ons gebied en de deelgemeente. Een fantastisch, zeer verzorgd uitgevoerd, bezit waarmee u ons prachtige gebied kunt doorkruisen en vele aardige landschappelijke, architectonische of historische ontdekkingen zult doen.

De grootste verrassing is echter de prijs. Op het moment dat dit artikel wordt geschreven is die nog niet exact bekend. Maar hoger dan 6 Euro zal die beslist niet zijn. Daarvoor hebt u dan zes geheel beschreven wandelingen en twee fietstochten met kaartjes en foto's in full color. In een cassette in handig formaat die gemakkelijk in uw zak kan. Met hartelijke dank aan de sponsors!

*Iet Heetman-van Riel,
commissie Promotie
& Voorlichting.*

De wandelingen en fietsroutes zijn door VSW-leden proefgelopen en -gefietst

Straatweg 79 voorgedragen tot gemeentelijk monument

'Pareltje moet behouden blijven'

Wat verscholen tussen het geboomte staat op de hoek Johan de Wittlaan/Straatweg een aardig monumentwaardig pandje, een soort klein herenhuisje of mogelijk het woongedeelte van een boerderij. Misschien was dit het woonhuis dat bij de touwslagerij hoorde? Waarschijnlijk gebouwd in de eerste helft van 1800. Het heeft een aardige symmetrische voorgevel. Een mooi gedetailleerde voordeurpartij en aan weerszijden twee schuiframen met goed gedetailleerde kozijnen voorzien van hardstenen vensterbanken. Het woongedeelte van het pand ligt wat verhoogd ten opzichte van de omgeving, een mooie halfronde natuurstenen trap brengt u tot de voordeur. Recht boven de voordeur zit een eenvoudige dakkapel. De zijgevels zijn ruimschoots voorzien van ramen. Het groen is op dit moment wat doorgeschoten, maar je kunt je voorstellen dat er met een soort boeren grindtuin met kleine heggetjes een aardig geheel kan ontstaan. Enige weken geleden is de enorme kastanjeboom in de tuin omgezaagd omdat deze dood was. Aan de Straatwegzijde staat recht tegenover de voordeur een mooi maar eenvoudig smeedijzeren hek. Helaas zijn de hekpalen verrot, maar het staat er nog. Het is voor de deelgemeente een uniek pandje. Het lijkt ons zeker de moeite waard dit te bewaren voor het nageslacht, vandaar dat wij gemeend hebben het als gemeentelijke monument te moeten voordragen.

Parkeergarage

Het pand was tot voor kort van het gemeentelijk Grondbedrijf. Die heeft het onlangs verkocht. Een paar jaar geleden heeft het pand een globale opknappbeurt gehad; voegwerk, dak, schoorstenen etcetera zijn vernieuwd. Er heeft in het verleden wel wat zakking plaatsgevonden, maar niet ernstig en de toestand lijkt gestabiliseerd. Het pand is reeds jaren verhuurd aan de familie Groendijk, die er zelf veel aan opgeknapt heeft en zegt er erg prettig te wonen.

De VSW maakt zich wel wat zorgen over het enorme nieuwbouwproject dat ernaast - op het voormalige terrein van Engelen-Heere - gebouwd gaat worden. Dit bouwproject omvat vier grote bouwblokken (twee aan de Straatweg en twee aan de Johan de Wittlaan) met daaronder een gezamenlijke grote doorlopende parkeergarage voor ongeveer 50 auto's. Gevreesd wordt dat de bouwactiviteiten in dit drassige gebied zeker niet zonder gevolgen zullen blijven als er geen beschermende maatregelen worden getroffen.

De verplichte damwand zal niet genoeg zijn. Daarom heb ik namens de VSW, tijdens een informatiebijeenkomst van de projectontwikkelaar voor de buurtbewoners, voorgesteld om alvorens met de bouw aan te vangen de fundering van het pandje te stabiliseren, dat kan veelvouden aan schades tijdens de bouw voorkomen. De projectontwikkelaar vond het een goed plan. Je kan je voorstellen dat het heien, de damwanden slaan en het trekken (wat nog erger is) niet eenvoudig te overleven is voor een zeker 200 jaar oude fundering. Er zullen serieuze voorzorgmaatregelen getroffen moeten worden. Maar daarmee kan ook een leuk pareltje behouden blijven. Er is, lijkt mij, geen reden om dit pand moedwillig de vernieling in te helpen.

Vooraanzicht en zij/vooraanzicht Straatweg 79

Norman Langelaan

Wie kan het zeggen?

Deze foto, bezit van mevrouw Wuijster-Fillekes, heeft al een kleine ronde langs enkele leden gemaakt. Niemand kon precies vertellen waar de foto gemaakt zou kunnen zijn. Gedacht werd aan Lommerrijk of het oude amfitheater van Plaswijk. En zo gek is die laatste suggestie niet want achterop de foto staat geschreven: "Plaswijk" in aanbouw. Wat trouwens ook zou kunnen slaan op de oud-bouw van het Plaswijckrestaurant. De voorganger van het restaurant waar nu de familie Van der Valk de scepter zwaait. Wie het weet, mag het zeggen. Dat kan per post: VSW, Postbus 35054, 3005 DB Rotterdam. Maar suggesties kunnen ook doorgegeven worden via de – noemenswaardige – website van de VSW: www.vsw.biz

Rotterdam is vele Dorpen

"In het voorjaar van 2000 verscheen het tweede en laatste deel van de nieuwe geschiedenis van Rotterdam. Met 'Stad

in Aanwas' door Arie van der Schoor en 'Stad van Formaat' door Paul van der Laar beschikken wij nu over een actuele visie op het ontstaan en de ontwikkeling van onze stad", aldus schreef Anton Stapelkamp, lid van het dagelijks bestuur van onze deelgemeente, in het Rotterdams Dagblad van augustus 2000. Toch miste hij in deze stadsgeschiedenis de geschiedenis van de dorpen rondom de stad. "En dat terwijl het huidige Rotterdam voor het overgrote deel ligt op het grondgebied van de voormalige gemeenten Katendrecht, Charlois, Hoogvliet, IJsselmonde, Pernis, Rozenburg, Delfshaven, Overschie, Kralingen, Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge". Stapelkamp pleitte voor een wetenschappelijk verantwoorde geschiedschrijving van de dorpen rond Rotterdam.

Open dag

Dat initiatief leidde tot de oprichting van de 'Stichting Rotterdam is vele Dorpen'. De voorzitter van de VSW, Hans Mani, is lid van het bestuur. Met een nieuwsbrief 'De Dorpspomp' worden berichten naar buiten gestuurd.

Het blijft niet bij studie en inventarisatie. Tijdens de laatste bestuursvergadering is besloten via een gemeenschappelijke Open Dag de verschillende dorpen onder de aandacht van een groter publiek te brengen en zo het werk van de stichting zichtbaar te maken. De bedoeling is dat op zaterdag 19 juni in al die dorpen activiteiten worden gehouden. Ook wordt er voor die dag een eerste Rotterdamse Dorpen Fietsroute langs de dorpskernen uitgezet. In een folder worden de bezienswaardigheden waarlangs de route gaat lopen beschreven.

De VSW is gevraagd een steentje bij te dragen. De historische kern van dit gebied is de Hillegondakerk met ruïne en de begraafplaats. Het ligt dus voor de hand dat wij zullen proberen dit complex te betrekken in de route. En natuurlijk zijn wij dan daar met een stand aanwezig om met onze kennis en publicaties de bezoekers te interesseren.

Wie mee wil fietsen moet daarvoor de publicaties in de plaatselijke bladen volgen. Op woensdag 12 mei doen wij tijdens de ALV ook nadere mededelingen.

*Iet Heetman-van Riel
Cie Promotie & Voorlichting*

Wat houdt de ontwikkelingsvisie De Contramal eigenlijk in?

Waarschijnlijk hebt u, als geïnteresseerde wijkbewoner, wel eens gehoord van 'de Contramal', maar is het u niet duidelijk wat daarmee nu precies wordt bedoeld. Wij zullen trachten hieronder een en ander te verduidelijken.

De ambitieuze ontwikkelingsplannen in de Noordrand van Rotterdam waren voor het deelgemeentebestuur van Hillegersberg-Schiebroek aanleiding inzicht te willen hebben in de ruimtelijke en economische potenties van dit gebied en een politiek en juridisch-ruimtelijk kader te vormen voor deze plannen.

Nadat op gemeentelijk (bestuurlijk en ambtelijk) niveau hierover is nagedacht, kwam de studie in het najaar van 2003 ter bespreking in de commissie 'Wonen en Buitenruimte' van de deelgemeente, waar een toe-

lichting werd gegeven door de dS+V en in twee sessies werd gediscussieerd. In februari 2004 kwam het voorstel ter besluitvorming in de deelraad. In grote lijnen werd ingestemd met de contouren van de studie, doch er werd geadviseerd grote aandacht (hoge prioriteit) te geven aan de kwaliteit van de aanwezige groenstructuur 'De groene loper' en behoud van de relatie van het gebied Kleiweg-west met de rest van Hillegersberg-Schiebroek. Met dit advies is de studie doorgezonden naar B&W van Rotterdam. Daarnaast is er besloten een zogeheten 'communicatieversie' uit te geven om ruime bekendheid te geven aan deze studie.

Randstadrail

De Contramal is een 'stadsrand'-gebied in Hillegersberg-zuid, begrensd door de A20, de G.K. van Hogendorpweg en de Hofplein-spoorlijn. Hierover is thans een studie gaande hoe de toekomstige ontwikkelingen zullen moeten gaan verlopen en hoe het gebied er over enkele (10-20) jaren eruit zal kunnen gaan zien.

De directe aanleiding voor deze studie is de aanleg van de Randstadrail, de light-rail-verbinding tussen Rotterdam-CS en Den Haag, via de te boren tunnel in het Statenkwartier en het tracé van de huidige Hofpleinlijn, en waarbij ook de toekomstige verdwijning van de RET-remise van belang is. Verder is de ontwikkeling in de 'Noordrand' de polder Laag-Zestienhoven, waar 2000 woningen en 180.000 m² bedrijfsruimte wordt gerealiseerd, een belangrijke factor.

Het gebied ligt er enigszins verloren bij, zonder directe relaties met het Kleiwegkwartier en Schiebroek-zuid en het heeft daardoor een geheel eigen schaal en dynamiek met een diversiteit aan functies. Naast grootschalige als verkeerswegen, ziekenhuis, NAM-locatie en industrie kent het gebied ook ruimtelijke kwaliteiten door het groen en de twee waardevolle historische linten van Kleiweg en Erasmussingel. Daardoor kent het gebied van de contramal een aantal problemen, maar heeft het ook grote kwaliteits-potenties.

Toekomstige ontwikkelingen worden in sterke mate bepaald door milieucontouren (luchtkwaliteit, geluid en veiligheid) van de grootschalige infrastructuur en lucht-

vaart, maar ook aanwezige ruimtelijke kwaliteiten, met name de beide linten, zijn van belang.

Belangrijke as

In de toekomstige ontwikkelingen zal de as G.K. van Hogendorpweg en light-railverbinding structurerend zijn voor de mogelijkheden. De weg zal zich gaan manifesteren als een belangrijke as op stedelijk en regionaal niveau, met daaraan ook stedelijke en regionale functies met wonen en bedrijvigheid en waarbij het ziekenhuis (SFG) uit zal groeien tot een regionaal medisch centrum. De Kleiweg zal zijn functie als doorgaande verbinding verliezen en een woon/ontsluitingsweg worden voor dit gedeelte Kleiweg-west, waarbij het van belang is dat dit geen geïsoleerde enclave wordt. De verkeersafwikkeling binnen de wijk zal dan verlopen via de Frobenstraat naar de Melanchtonweg. Dit wordt dan de hoofdontsluiting van Hillegerberg-Schiebroek naar het westen i.c. de G.K. van Hogendorpweg.

Het ligt voor de hand dat langs deze infrastructuur, het ziekenhuis en het OV-knooppunt de ontwikkelingen zich ruimtelijk zullen concentreren, terwijl - naarmate men daarvan verder weg blijft - overige zaken van belang worden, zoals wonen in laagbouw en de rustzones - 'De groene loper' - een waterrijke stedelijke groenstructuur (kleine ecologische zone met spaarbekkens) die vanuit Laag-Zestienhoven langs de spoorlijn, de Erasmussingel en Erasmuspark aansluiting moet geven op de Bergse Plassen en de Rotte. Deze zone moet voor een deel nog worden ontwikkeld in de Noordrand en de Contramal.

Enkele voor ons belangrijke ontwikkelingen, die zich hierbij nu reeds aftekenen, zijn de bovengenoemde uitbouw tot medisch centrum, een nieuwe woonbebouwing op het huidige terrein van de RET-remise en een woonbebouwing langs de Melanchtonweg, waarbij wij ons kunnen voorstellen dat deze hoger en geconcentreerder is nabij de weg en railverbinding, en verdunt en extensiever wordt naarmate de afstand tot dit centrale deel groter is.

Allemaal stukje ouder

Hier zij nogmaals benadrukt: het is een ontwikkelingsvisie, een studie naar kwaliteiten, mogelijkheden en potenties van dit gebied, gezien in het licht van de toekomstige ontwikkelingen in Rotterdam-noord en west. Het is geen plan in de strikte zin van de wet op de ruimtelijke ordening (WRO) en dientengevolge kunnen er ook geen rechten aan worden ontleend. De verdere uitwerking zal geschieden in structuur-, ontwikkelings- en bestemmingsplannen en dan pas is er een wettelijk kader met inspraak- en bezwaarmogelijkheden. Maar dan is er heel veel water door de zee gegaan en zijn wij allemaal een stukje ouder geworden.

Jack Fens

De Contramal is een ontwikkelingsvisie, een studie naar kwaliteiten, mogelijkheden en potenties van het gebied. De studie moet gaan aangeven hoe het gebied er over 10 tot 20 jaar uit zou kunnen zien

Foto's zijn referentiebeelden. Bron: dS+V, Stadsdeel Oost.

Er is weer een nieuw vouwblad uit

Medio mei verschijnt het vouwblad Landschap in Baksteen. Ir Gerdy Verschuure houdt in het nieuwe vouwblad een boeiende verhandeling over het ontstaan van de plassen in Hillegersberg, de singels in Schiebroek, het weidelandschap in de omgeving en de bebouwing in onze deelgemeente. Alle aspecten hiervan zoals droogmakerijen, molens, molengangen, molensloten, turven, modder en armoede worden belicht.

Gerdy Verschuure: "Ik ben er door de VSW voor gevraagd toen ik nog Bouwkunde studeerde aan de TU in Delft. Tijdens m'n afstuderen was landschapsarchitectuur één van de vakken. Er kwam uit dat de ontwikkeling van het veen-weidegebied Rotterdam-Noord veel fasen heeft gekend, die je nu nog kan terugvinden in de huidige stadstructuur. De singels van Schiebroek bijvoorbeeld zijn voortgekomen uit het droogmalen van de door veenuitgravingen ontstane plassen. Om de grond goed droog te krijgen, groef men brede sloten, de zogeheten tochten. En die tochten zijn de huidige singels. In feite een echt Hollands patroon."

In het vouwblad wordt uitgelegd hoe het komt dat de Hillegersbergse Hillegondakerk, gebouwd op een eeuwenoude zandophoping in het veenlandschap, het hoogste punt vormt in het gebied. "De Grindweg, Straatweg, Bergse Dorpsstraat en het gebied om de plassen liggen lager, maar wel weer hoger dan bijvoorbeeld het Molenaarkwartier, waar de eigenlijke droogmakerij heeft plaatsgevonden. Achterin het vouwblad staat een fietstocht die leidt langs de diverse genoemde punten".

Het boekje telt 32 bladzijden. Het bevat een paar mooie kaarten waarvan enkele in kleur. De oplage omvat voorlopig 100 stuks, de prijs zal rond de 5 tot 7 Euro komen te liggen. Landschap in Baksteen is te koop op de komende meivergadering en tijdens andere gelegenheden waarbij de VSW zich presenteert.

Het afgraven van het veen onder de waterspiegel – aanvankelijk modder - gebeurde in bootjes en was lichamelijk zeer zwaar werk. De modder werd op het land te drogen gelegd en daarna in turven uitgestoken, zoals ook op dit plaatje te zien is.

Zo
zag
het
er
lang
geleden
uit

Hillegersberg Kerstant v.d. Bergelaan, ca 1935

Het eerste deel van de Berglustlaan, begin 20'er jaren.

Pure nostalgie, die oude ansichtkaarten, maar wat een geluk dat iemand er – lang geleden – brood in zag om ze te maken. Want nu kunnen we er – al dan niet met gemengde gevoelens – ons hart aan ophalen. De oude plaatjes vullen niet alleen onze herinneringen aan, maar kunnen voor degenen die de straten niet van vroeger kennen, een extra dimensie betekenen.

HillegondaKerk, Hillegersberg

Inventarisaties

"DE KERKSTRAAT EN OMGEVING"; een bijzonder gebied in Hillegersberg; een proefinventarisatie van de historische stedenbouwkundige kwaliteiten; september 1993. (€ 6,80)

"INVENTARISATIE, MONUMENTEN EN ANDERE HISTORISCHE GEBOUWEN IN HILLEGERSBERG, SCHIEBROEK EN TERBREGGE"; maart 1994.

"DE GRINDWEG": een bijzonder gebied in Hillegersberg; een inventarisatie van historische en stedenbouwkundige kwaliteiten; maart 1994. (€ 6,80)

"BIJZONDERE GEBIEDEN": een inventarisatie van "bijzondere gebieden" in Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge; mei 1995. (€ 6,80)

"DE STRAATWEG": een bijzonder gebied in Hillegersberg; een inventarisatie van historische, architectonische en stedenbouwkundige kwaliteiten; mei 1996. (€ 11,35)

"DE ROTTEOEVERS": een bijzonder gebied in Hillegersberg en Terbregge; een inventarisatie van historische, architectonische en stedenbouwkundige kwaliteiten; april 1998. (€ 10,20)

Serie vouwbladen, uitgaven van de VSW

1987: Het Dorp op de Donk
1987: Het Boterdorpse Verlaat (€ 1,15)
1988: De Straatweg (€ 1,60)
1989: De Grindweg (€ 1,60)
1990: Oude kaarten van Hillegersberg (€2,05)
1991: Terbregge (€ 2,05)

1999: Het Molenlaankwartier (€ 2,30)
2000: Hoge Limiet (€ 2,30)
2003: Schiebroek Historie & Topografie (€ 5,00)
2003: Kijk op de wijk (€ 6,50)
2004: Wandel- en fietstochten (half mei)
2004: Landschap in baksteen (half mei)

"Gebouwde Accenten", monumenten in Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge

Het fotoboek "Gebouwde Accenten" kost € 13,50 en is te koop bij:

- Carlier, Bergse Dorpsstraat 114
- Molenaar's Boekhandel, Bergse Dorpsstraat 35
- Donner, Lijnbaan 150
- Boekhandel Coelers, Peppelweg 128a
- Bruna, Kleiweg 147

UITGAVE VAN DE VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD HILLEGERSBERG-SCHIEBROEK-TERBREGGE - Nr. 1-2004

Voor de inhoud zijn verantwoordelijk:

- de auteurs voor hun specifieke artikelen
- de VSW voor de verenigingszaken

Secretariaat:

Vereniging Stedenbouwkundig Wijkbehoud
Koos Amesz, secretaris
Postbus 35054 - 3005 DB ROTTERDAM
tel: 010-2184385
E-mail : vswhst@hotmail.com
Internet : www.vsw.biz

Aan dit nummer werkten verder mee

- Wil Baghuis - redactie
  - Willem Scholten - vormgeving
  - Wim Meijer - productie
  - Grafia - drukwerk
-